

2 юни – ден на Ботев и геройски загиналите за свободата на България

Христо Ботьов Петков, известен като Христо Ботев, е български национален герой, революционер, поет и публицист, роден на 25 декември 1847 г. (нов стил — 6 януари 1848 г.) в град Калофер в семейството на учителя, книжовник и обществен деец, даскал Ботьо Петков (1815-1869) и Иванка Ботева (1823-1911). Учи в Русия като частен ученик във Втора одеска гимназия и попада под силното влияние на Александър Херцен, Николай Чернишевски, Николай Добролюбов и др. , и прави първите си поетични опити.

През 1867 г. във вестник „Гайда“, редактиран от Петко Рачов Славейков е публикувано първото стихотворение на Христо Ботев — „Майце си“.

През 1867 година се установява в Румъния, като живее в Букурещ, Браила, Александрия, Измаил и Галац. Работи в Браила като словослагател при Димитър Паничков, където се печата вестник „Дунавска зора“.

Попаднал в средата на българската революционна емиграция, той се сближава с Хаджи Димитър и Стефан Караджа.

През лятото на 1868 г. Ботев се записва в четата на Жельо Войвода, в която е определен за секретар. Тогаво написва стихотворението „На прощаване“. По различни причини четата се разпада и не преминава Дунава. Ботев изпада в крайно бедствено положение и прекарва зимата в една запустяла вятърна мелница край града, заедно с Васил Левски.

След избухването на въстанието в Босна и Херцеговина през 1875 година, БРЦК под ръководството на Ботев започва подготовка на въстание и в България. Ботев отива в Русия, за да събира средства и оръжие за въстанието и за да доведе оттам войводата Филип Тотю. Преждевременното избухване на въстанието и неговият неуспех довеждат до сериозни разногласия в БРЦК и Ботев подава оставка (това води и до разпускането на организацията). След създаването на Гюргевския революционен комитет Ботев установява контакт и с неговите членове.

През май 1876 година Христо Ботев започва редактирането на последния свой вестник „Нова България“, от който успява да издаде само един брой.

През май 1876 г., под силното въздействие на Априлското въстание, Ботев започва дейност за организиране на чета и става неин войвода. Заедно с част от четата се качва от Гюргево на кораба „Радецки“ на 16 май и един ден по-късно заставя капитана да спре на българския бряг.

От Козлодуй четата на Ботев се отправя към Балкана, минавайки през десетина села. Въпреки предварителните очаквания много малко българи се присъединяват към четниците. Четата води няколко боя с преследващите я османски потери.

На 2 юни (20 май стар стил) 1876 година е последният тежък бой — в подножието на връх Вола в Стара планина Ботев е пронизан от куршум.

НА ПРОЩАВАНЕ В 1868 Г.

Не плачи, майко, не тъжи,
че станах ази хайдутин,
хайдутин, майко, бунтовник,
та тебе клета оставих
за първо чедо да жалиш!
Но кълни, майко, проклинай
таз турска черна прокуда,
дето нас млади пропъди
по тази тежка чужбина -
да ходим да се скитаме
немили, клети, недраги!
Аз зная, майко, мил съм ти,
че може млад да загина,
ах, утре като премина
през тиха бяла Дунава!
Но кажи какво да правя,
кат си ме, майко, родила
със сърце мъжко, юнашко,
та сърце, майко, не трае
да гледа турчин, че бесней

над бащино ми огнище:
там, дето аз съм пораснал
и първо мляко засукал,
там, дето либе хубаво
черни си очи вдигнеше
и с онази тиха усмивка
в скръбно ги сърце впиеше,
там дето баща и братя
черни чернеят за мене!...
Ах, мале - майко юнашка!
Прости ме и веч прощавай!
Аз вече пушка нарамих
и на глас тичам народен
срещу врагът си безверни.
Там аз за мило, за драго,
за теб, за баща, за братя,
за него ще се заловя,
пък... каквото сабя покаже
и честта, майко, юнашка!
А ти, 'га чуеш, майнольо,
че куршум пропей над село
и момци вече наскочат,
ти излез, майко - питай ги,
де ти е чедо остало?
Ако ти кажат, че азе
паднал съм с куршум пронизан,
и тогаз, майко, не плачи,
нито пък слушай хората,
дето ще кажат за мене
"Нехранимайка излезе",
но иди, майко, у дома
и с сърце сичко разкажи
на моите братя невръстни,
да помнят и те да знаят,
че и те брат са имали,
но брат им падна, загина,
затуй, че клетник не трая
пред турци глава да скланя,
сюрмашко тегло да гледа!
Кажим им, майко, да помнят,
да помнят, мене да търсят:
бяло ми месо по скали,
по скали и по орляци,

черни ми кърви в земята,
земята, майко, черната!
Дано ми наидат пушката,
пушката, майко, сабята,
и дето срещнат душманин
със куршум да го поздравят,
а пък със сабя помилват...
Ако ли, майко, не можеш
от милост и туй да сториш,
то 'га се сберат момите
пред *нази*, майко, на хоро
и дойдат моите връстници
и скръбно либе с другарки,
ти излез, майко, послушай
със моите братя невръстни
моята песен юнашка -
защо и как съм загинал
и какви думи издумал
пред смъртта си и пред дружина...
Тъжно щещ, майко, да гледаш
ти на туй хоро весело,
и като срещнеш погледът
на мойто либе хубаво,
дълбоко ще ми въздъхнат
две сърца мили за мене -
нейното, майко, и твоето!
И две щат сълзи да капнат
на стари гърди и млади...
Но туй щат братя да видят
и кога, майко, пораснат,
като брата си ще станат -
силно да любят и мразят...
Ако ли, мале, майноле,
жив и здрав стигна до село,
жив и здрав с байряк във ръка,
под байряк лични юнаци,
напети в дрехи войнишки,
с левове златни на чело,
с иглянки пушки на рамо
и с саби-змии на кръстът,
о, тогаз, майко юнашка!
О, либе мило, хубаво!
Берете цветя в градина,

късайте бръшлян и здравец,
плетете венци и китки
да кичим глави и пушки!
И тогаз с венец и китка
ти, майко, ела при мене,
ела ме, майко прегърни
и в красно чело целуни -
красно, с две думи заветни:
свобода и *смърт* юнашка!
А аз ще либе прегърна
с кървава ръка през рамо,
да чуй то сърце юнашко,
как тупа сърце, играе;
плачът му да спра с целувка,
сълзи му с уста да глътна...
Пък тогаз... майко, прощавай!
Ти, либе, не ме забравяй!
Дружина тръгва, отива,
пътят е страшен, но славен:
аз може млад да загина...
**Но... стига ми тая награда -
да каже нявга народът:
умря сиромах за правда,
за правда и за свобода...**

Честит празник, на всички българи!

